

VOJVODINA VELIKA MAŠINA ZA PRANJE

Vera ŠOTI

Najnovija praonica novca je kupovina poljoprivrednog zemljišta i stvaranje novih agrarnih barona. Propale poljoprivredne kombinete ili nekadašnje kolhoze kupuje nova nekad poznata a nekad i anonimna zemljoposedička elita

---

S

VAKI IOLE OZBILJAN STANOVNIK VOJVODINE, POZNATE kao “severna srpska pokrajina” na pomen mafije reći će da tamo gde nema vlasti, nema ni mafije. Iako sam odgovor zvuči cinično, a u svakom slučaju ne mnogo precizno, za one koji se na bave svakodnevno stanjem i položajem žitelja pokrajine, ipak ima nečega u takvom poimanju odnosa Vojvodine i Vojvodana prema organizovanom kriminalu. Jer, Vojvodina je Miloševićim Ustavom, koji je i sada na snazi, izgubila sve svoje izvorne prihode. Pa po onome: gde je vlast, tu su pare, odnosno, gde su pare tu je i kriminal, jednostavno živi u uverenju da toga ovde nema.

Kompleksnost ove teme se ogleda već u pokušaju definisanja obe kategorije – kako “mafije”, tako i “Vojvodine”. Ako za mafiju prihvatimo da je tajno razbojničko udruženje, kako to kažu enciklopedije, ili pak svaka “opasna družina”, što je današnje uobičajeno značenje, onda bi odgovor bio jasan – da, toga ima u Vojvodini. Ako se mafija svede samo na odrednicu “organizovani kriminal” tu već imamo određenih metodoloških i suštinskih problema da da - mo potvrdan odgovor. Razlog je u nepostojanju “Vojvodine” kao političkog i ekonomskog subjekta, entiteta ili čak i kulturološke sredine, ocenjuje sociolog dr Duško Radosavljević.

Slučaj beretki

Da li je baš tako? Analize pokazuju da je u akciji “Sablja”, posle atentata na premijera Đinđića uhapšen i deo mafijaške logistike čiji su pojedini pripad-

nici bili stanovnici Pokrajine. Takođe, neke od baza i mesta na kojima su skriveni droga ili oružje, nalazile su se u nekim usamljenim vikend naseljima na obali Dunava. Najzad, uslovi da se u Pokrajini može govoriti i o organizovanom kriminalu bili su stvoreni i velikim prisustvom, odnosno, smeštanjem štaba “crvenih beretki” u bačkoj varošici Kula. U tom nekada industrijskom gradiću nalazi se baza Stolc, sa naoružanjem, borbenim vozilima i sličnim arsenalom. Godinama su stanovnike Kule maltretirali i plašili “najzanimljiviji” likovi koji su praktično stanovali tu i na svoje akcije odlazili iz Stolca. Kako “vojne”, oslobodilačke, tako i “mirnodopske” tipa oružane pobune i pohoda na Beograd, pa sve do atentata na premijera.

Nije slučajno da se za čuvenog Ulemeka – Legiju u široj javnosti saznalo kada je baš u tom usnulom gradiću u nastupu legionarskog derta zapalio jedan ugledan mesni kafić. Nije baš sasvim objašnjeno u svim istražnim radnjama akcije “Sablja” koliko je zapravo droge otišlo iz Kule u šire tržišne tokove, ali je uočljivo da je put droge ipak više išao preko nekih drugih saobraćajnica, a manje preko Vojvodine. No, ne treba smetnuti s uma da se na suđenju za organizovani kriminal, pored zemunskog klana, pojavila i specifična novosadska grupacija zvana “Firma” čiji je glavni bos Nenad Opačić suđen i za prodaju droge, za otmice i ubistvo konkurenata ili loših platiša i da je, prema iskazima svedoka saradnika, bio šef tog dela vojvođanskog podzemlja.

Slučaj Opačić

Kada se kaže specifična grupacija novosadskog podzemlja, treba imati u vidu da nije reč o klasičnim mafijašima sa asfalta, nego o prigradskim momcima, kojima je put od seoskog dilkoša, napasnika koga gradska sredina sa svim svojim predrasudama i navikama nije prihvatila, do tzv. biznismena, vlasnika kafića i lokalnog fudbalskog kluba, bio presretnut ratom i zovom etničkog nasleđa kojem je učen u porodici ili najužoj lokalnoj sredini. Obod novosadskih prigradskih naselja karakterističan je ne samo po tome da su stanovnici poreklom iz drugih delova bivše SFRJ, kao i da su doseljeni u poslednjih pet decenija prošlog veka, nego i po tome da je veliki broj njih i sada frustriran jer je došao u najnovijim seobama i izbegličkim talasima na kraju prošlog veka. Mnogi se nisu snašli u gradu u multinacionalnoj i multikonfesionalnoj sredini i bili su najbolji “kvasac” za razvijanje kriminala, ali i za povezivanje da bi lakše preživeli “kao masa”, to jest kolektiv. Iz takvog miljea izašla je novosadska grupa “Firma” a grad, uvećan za godinu dana za trećinu stanovnika, bio je idealno mesto za širenje narkomanije. Kako svakog narkomana treba snabdeti, nije slučajno što su se baš iz grupe okupljene oko Opačića regrutovali dileri.

Ima, međutim, u biografiji Nenada Opačića i jedna okolnost koja otvara priču o mogućem širem uplitaju ovog lika u pravi organizovani kriminal. Sticajem ženidbenih veza, Opačić se našao u bliskoj vezi sa najbogatijim Vojvođaninom, Miodragom Kostićem, koga nazivaju i “kraljem šećera”. Pošto je sam Kostić drug i kum sa političkim liderom vojvođanskih autonomaša Nenadom Čankom – priča je stvorena.

Da bi sve dobilo prepoznatljiv lik pravog međusobnog obožavanja političara, tajkuna i kriminalaca, snimljene su fotografije sa nekakve zajedničke proslave, na kojima se jasno vide, u prijateljskom ćaskanju, Čanak, Kostić i Opačić. I džaba je što sam Nenad Čanak tvrdi da nije znao čime se Opačić bavi, da je na proslavu došao sa Kostićem, a ovaj stigao u rodbinu – famu o povezanosti najužeg vojvođanskog rukovodstva sa mafijašima jednostavno nije lako demantovati. Slično tome se i u političkim obračunima sa likom i delom dr Zorana Đinđića našla fotografija iz 1999. godine na kojoj se u pozadini vidi Opačić u svojstvu *bodyguard-a*. Miodrag Isakov, bivši potpredsednik Đinđićeve vlade i bivši lider bivših reformista Vojvodine, inače pretendent na mesto lidera svih Vojvođana, u žaru borbe protiv Nenada Čanka pokazivao je fotografiju sa protesta 1999-2000. u Novom Sadu, na kojoj se takođe video Opačić, kako štiti Nenada Čanka. Zatim je fotografija uvećana pa se videlo da Opačić istovremeno štiti i samog Isakova.

Bilo kako bilo, Opačić se nalazi gde treba, čak je i na samom suđenju napao zaštićenog svedoka (poznatog po nadimku Đura Mutavi) zašiljenom četkičom za zube i dobio još koju godinu zatvora, ali nije objašnjeno do kraja kako se dogodilo da za vreme DOS-ove vlasti u Novom Sadu, uz pomoć svojih ljudi, a upućeniji kažu i kalašnjikova i ostalog što pripada, dobije atraktivnu lokaciju u širem centru grada za izgradnju benzinske pumpe. Licitacija je bila “transparentna” toliko da su se svi prisutni prestravili od glavno-zainteresovanog, koji je za lokaciju ponudio toliko da se nije moglo odbiti. Miodrag Isakov je na toj činjenici gradio svoju političku karijeru (neuspešno), podigla se velika prašina, sam Opačićev gang je pojedinim redakcijama pretio oružjem ukoliko ne prestanu da pišu ono što se gazdi ne dopada, ali stvar je potekla nekakvim pravnim vodama, iako je lokacija za pumpu ostala “beloj udovici” dok se vlasnik ne vrati sa izdržavanja višegodišnje zatvorske kazne.

Slučaj Spahija

Slučaj Opačić je višeznačan za sve događaje o sprezi kriminala i vlasti u Vojvodini. Zbog nepostojanja bitnih odlika vlasti koje vezuju svaku državu sa kriminalnim elementima, nema ni uslova za pojavu mafije u Vojvodini, tvrdi

dr Radosavljević. Moguće je, međutim, kaže on, da postoje ogranci organizovanog kriminala koji će se dalje tek razvijati na našem terenu. Postoje ogranci organizovanog kriminala iz Beograda, baš kao što postoje ogranci beogradskih političkih partija koji drže pod kontrolom ovdašnje političke faktore. Paradoksalno, ovde mafije nema jer Vojvodina nema one državne strukture koje omogućavaju razvijanje mafije, za očuvanje poslova, ili za neku zaštitu, kaže Radosavljević. Za to nema para, jer se pare “okreću” u Beogradu, dok se ovde “vrte” tek lokalni prihodi i lokalni lopovi, zaključuje Radosavljević.

Tako, lopovi imaju svoje kanale i sami traže vlast koja će ih zaštititi ili ulaze s vlašću u neku novu kombinatoriku. Istovremeno, Novi Sad i Vojvodina uopšte, našli su se u specifičnoj situaciji postavši neka vrsta “velike praonice”, ili poligona za pranje novca koje valjda nigde nije tako izraženo kao na ovom području. Novi Sad, zvani najveće gradilište, postao je teren za svakovrsne vlasnike prljavog kapitala koji građenjem stanova očigledno peru u godinama Miloševićevog režima negde nekako zarađen novac, bukvalno menjajući staro lice grada, zadirući i u zaštićeno, pretežno austrougarsko jezgro grada. Ne treba zaboraviti da se tokom ratova u Novom Sadu izgradilo preko 35 hiljada objekata bez građevinske dozvole. Takođe, grad je kao centar Pokrajine, a svakako univerzitetski centar i centar kulturnih i drugih zbivanja, postao idealno mesto za buduće stanovnike, pa tako novac peru i prodavci i kupci.

U međuvremenu, nikle su i neke druge imperije, a pre svega one vezane za poljoprivredu. Vlasnik šećerana Miodrag Kostić postao je poznat ne samo po svojim poslovnim poduhvatima, nego i po načinu života, ali njegov posao i poreklo kapitala su najtransparentniji među drugim tajkunima. Najnovija praonica novca bez daljeg je kupovina poljoprivrednog zemljišta i stvaranje novih agrarnih barona. Čitave poljoprivredne kombinete (propale naravno) ili nekadašnje kolhoze kupuje nova nekada poznata a nekada i anonimna zemljoposednička elita. Mesar sa Korduna, vlasnik istoimene firme “Matijević” postao je vlasnik nekoliko hiljada hektara plodnog zemljišta. Tu je naravno i Kostić, pa Delta, a ni Karići nisu ravnodušni. Tu su i poneki anonimni konzorcijumi, koji su po veličini parcela postali jači nego Dunderški ili grofovi Odeskalki, svojevremeno, na čijim imenima, bogatstvu i mitu je nikla fama o bogatoj Vojvodini. Sadašnji posednici imaju znatno veća imanja ali ih još niko nije upitao – otkud novac.

Kako ni ondašnje tajkune nije KuK monarhija pitala za poreklo, onda će i sadašnje spahije plaćanjem poreza, ulaganjem u kulturu ili sport, ili svoje tajne sponzore, političare, spasti svoje duše.